

DR. SCHANDL JÓZSEF

1885–1973

Okleveles mezőgazda, állatorvosdoktor, Kossuth-díjas akadémikus, az állattenyésztés tan nyilvános rendes tanára. 1912-től 1922-ig a budapesti Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karának mezőgazdasági szakcsoportja állattenyésztési tanszékének tanszékvezető tanára. 1919-től 1922-ig a mezőgazdasági enciklopédia és később, 1944-ig az állattenyésztés tan előadója intézményünkben. Az Országos Gyapjúminősítő Intézet (1927–1960) és az Állattenyésztési Kutatóintézet igazgatója (1951–1960). Korának kiemelkedő állattenyésztője, jeles szakíró.

Schandl József Bakonybél községben született, 1885. április 27-én. Itt járt elemi iskolába is. Középiskolai tanulmányait a győri főgimnáziumban végezte, ahol 1903-ban jeles eredménnyel érettségizett. 1904-ben beiratkozott a magyaróvári Gazdasági Akadémiára. 1906-ban kitűnő minősítésű oklevelet szerzett. Állami ösztöndíjasként 1909-ben jeles minősítéssel okleveles állatorvossá avatták.

Bécsi katonai szolgálata után visszatért az Állatorvosi Főiskolára, ahol Wellmann Oszkár akadémikus mellett dolgozott, és részt vett e korszak egyik legnagyobb hazai és nemzetközi jelentőségű anyagcsere-kísérletsorozatában. 1911-ben gazdasági akadémiai tanársegédi, 1912-ben segédtanári kinevezést kapott. Hosszabb külföldi tanulmányút után, amelynek során megismerte Ausztria,

Németország, Hollandia, Dánia és Svédország állattenyésztését, 1913-ban megbízták a kolozsvári Gazdasági Akadémia állattenyésztéstani tanszékének vezetésével. 1914-ben okleveles állatorvosdoktorrá avatták. Az első világháborúban töltött négyéves katonai szolgálata után, 1919-től a magyaróvári Gazdasági Akadémián mint rendkívüli tanár működött, ugyanakkor az 1919–1922-es években az Állatorvosi Főiskolán előadta a mezőgazdasági enciklopédia című tantárgyat. 1924-től mint egyetemi nyilvános rendes tanár a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem Közgazdaságtudományi Karán, később a M. kir. József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mezőgazdasági és Állatorvosi Karán, végül a Magyar Agrártudományi Egyetem Mezőgazdasági Karán az állattenyésztéstani tanszék vezetését látta el 1948-ig. Wellmann Oszkár halálától (1943. május 4.) Csukás Zoltán kinevezéséig (1944. június 21.) az állatorvosi osztályon az állattenyésztéstani című tantárgy meghívott előadója és vizsgáztatója volt. Az állatorvosi alapképzésben betöltött funkcióján kívül részt vett az állatorvosok posztgraduális minősítésében is, és ennek a tevékenységnek a folytatásaként betöltötte az állatorvosi tisztvizsga-bizottságban az állattenyésztéstani című tantárgy egyik kérdező tanárának tisztét.

1927-től – egyetemi tanári tevékenységével szinte párhuzamosan – vezette az Országos Gyapjúminősítő Intézetet, amely intézmény kifejlesztésével és a magyarországi juhtörzskönyvezés megszervezésével kimagasló érdemeket szerzett.

1949-től az Állattenyésztési Kutatóintézetben tevékenykedett, és főleg a juhtenyésztés körébe vágó kutatásokkal foglalkozott, majd 1953-tól átvette az intézet igazgatói teendőit, egészen 1960-ban bekövetkezett nyugállományba vonulásáig. Különösen utolsó hivatali beosztásában, egy évtizeden keresztül több területen irányt szabott az állattenyésztési kutatásoknak.

Schandl József aktív részese és építője volt a mezőgazdaság átalakításának. Nevéhez fűződik a gyapjútermelésben a relatív termelés elvének a gyakorlatba való bevezetése, amivel fontos és korszerű szemléleti elemet vitt a tenyésztőmunkába. Speciális munkaterületének mindig a juhtenyésztést és a gyapjútermelést tartotta. E szakterületről nemcsak jelentős saját tanulmányai jelentek meg a hazai és a külföldi szaksajtóban, hanem irányításával nagyszámú doktori értekezés is segített tisztázni jelentős, nyitott kérdéseket. A magyar fésűsmerinó kitenyésztése jelentős tudományos munkájának egyik eredménye. Úttörő munkát végzett a merinóállomány tejlőképességének kifejlesztésében, az országos juhtörzskönyvezés és a tejlés-ellenőrzés bevezetésében.

Tevékenyen részt vett különféle állami és társadalmi szervezetek munkájában. Tagja volt az Országos Gazdasági Szakoktatási Tanácsnak, az Országos Állategészségügyi Tanácsnak, a Mezőgazdasági Kísérletügyi Tanácsnak, az Országos Természettudományi Tanácsnak, a Mezőgazdasági Tudományos Tanácsnak

és hosszú éveken keresztül elnöke az MTA állattenyésztési bizottságának. 1952-ben az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága a mezőgazdasági tudomány doktorává nyilvánította. 1953-ban az MTA közgyűlése levelező, 1960-ban rendes tagjává választotta.

Kiváló oktató és nagyszerű tanár volt; 40 éven át oktatott. Gazdag tapasztalatait és tudását úgy tudta átadni, hogy színes, élvezetes előadásaival lebilincselte hallgatóit. Egyéniségével, szép magyar stílusával, tudásával és élettapasztalatainak gazdagságával élményt nyújtott hallgatói számára.

Tanári, intézetigazgatói és egyéb sokirányú kötelezettségei mellett tan- és szakönyvírói tevékenysége emelkedett ki. Tankönyvei: *A szarvasmarha tenyésztése* (1920, 1928, 1943, 1947), *Az állattenyésztés enciklopédiája* (1924), *Gyapjúismeret* (1924, 1934), *Állattenyésztéstan 1. Az állattenyésztés biológiája* (1925), *Általános állattenyésztés* (1925, 1944, 1948), *A sertés tenyésztése* (1928, 1933, 1948), *A ló tenyésztése* (1928, 1934, 1949), *A juh tenyésztése* (1928, 1933, 1947, 1949), *Gyapjú-, tej- és hústermelés a juhászatban* (1939, 1943, 1952, 1959), *Juh-tenyésztés* (1943, 1951, 1953, 1955, 1960, 1966), *Szarvasmarhatenyésztés* (1952, 1953, 1955, 1962), *Lótenyésztés* (1955, 1959). Tankönyvsorozatai nemcsak az egyetemi és főiskolai hallgatóság oktatását tették teljesebbé és sikeresebbé, hanem a gyakorlat szakembereinek is évtizedeken keresztül vezérfonalként szolgáltak felelősségteljes munkájukban.

Kimagasló tevékenységéért Schandl József ismételten részesült magas állami, társadalmi és tudományos kitüntetésekben. 1954-ben a Munka Vörös Zászló Érdemrenddel, ugyanebben az évben Kossuth-díjjal, majd 1960-ban a Munka Érdemrenddel tüntették ki, tiszteleti doktora a Gödöllői Agrártudományi Egyetemnek és a berlini Humboldt Egyetemnek.

Schandl József az állattenyésztés kimagasló, iskolateremtő vezéregyénisége. Nyugodt, bölcs, szerény, közvetlen, segítőkész ember volt.

1973-ban, 88 éves korában, Budapesten halt meg.

Irodalom

Horn Artúr: Schandl József dr. (1885–1973). *Magyar Állatorvosok Lapja*, 1973. 28. 10. 531–532.

Horn Artúr: Schandl József 1885–1973. *Magyar Tudomány*, 1973. 80/18. 11. 763–764.

Schandl József (1885–1973). In *Magyar agrártörténeti életrajzok*. R–Zs. Szerk.: Für Lajos–Pintér János. Magyar Mezőgazdasági Múzeum, Budapest, 1989. 142–146.